

Festőművész, tanár, iskolaigazgató: beszélgetés Fülöp Lajossal

MOLNÁR JÁNOS

1939. március 1-jén születtem Pápaderecskén. Földműves családból származom, de az őseimnek kevés földjük volt, ezért lókereskedéssel is foglalkoztak. A Fülöp név lókedvelőt jelent. Nagyon szerettem a lovakat, gyerekkoromban a szőrén is megültem. Aztán később már nem volt kapcsolatom a lovakkal. Viszont festeni most is szeretem őket.

A szülőfalumban kezdtem iskolába járni. Düledező, rossz állapotban lévő katolikus általános iskolánk volt. Az első három osztályt itt jártam. Azután jött az államosítás. Összevont tanítás folyt az alsó és a felső tagozatban. Vagyis egy tanító tanította az alsóbb osztályokat, egy másik a felsőbbeket. Ennek voltak előnyei és hátrányai. Sajnos az egyik tanítóm nagyon könnyelműen végezte a feladatát. A 7. osztályban hozzánk jött Laczó Sanyi bácsi magyar-történelem szakos tanár. Nagyon lelkiismeretesen tanított, próbálta az elődei mulasztását pótolni. Gyakran átjárt hozzánk Kovács Sándor bácsi, a helyi református lelkész, akivel a számtant gyakoroltuk. Hiányoztak a fizikai, kémiai alapvető eszközök, ezekből kísérletet nem láttunk. Orosz nyelvet tanítani talán fél évig járt ki hozzánk Balog Vilma tanítónő. A helyesírásunk nagyon gyenge színvonalon állt. Igazán akkor tanultam meg a helyesírást, amikor már tanítottam. Kénytelen voltam alaposan tanulni a szabályokat, nagyon figyelni a gyerekek és a magam írására, a helyesírási szótárt gyakran használni.

– Mindenképpen tanítóképzőbe akartál kerülni?

– Képzőművészeti középiskolába szerettem volna menni. Édesapám bölcs emberként azt tanácsolta, hogy olyan iskolába menjek, ahonnan állásba kerülhetek. A tanítóképző bizony sovány kenyeret ad majd, de az legalább biztos kenyér. A tanítás mellett festhetek, meg képezhetem magamat. Vagy a képesítő vizsga után tanulhatok tovább. Középiskolás koromban nem gondoltam komolyan, hogy tanító vagy tanár leszek. Festőnek készültem.

– A tanítóképzőben mindnyájan láttuk a kiemelkedő tehetségedet. Kaptál-e itt igazán segítséget?

– Ma is hálásan gondolok Cziráki Lajos tanárunkra. Széles látókörű, művelt ember volt. Nagyon sok segítséget adott. A rajzolásához és a festéshez szükséges alapis-

mereteket tőle kaptam. Amikor egy-egy külön munkámat bemutattam neki, sokszor fél óráig is elnézte. Azután közölte a mondanivalóját, tanácsot adott a jövőre nézve. Biztatott. Sokat tanultam tőle. Pápán rendszeresen bejártam A. Tóth Sándor bácsihoz a városi képzőművész körbe.

– Hová kerültél az érettségi után?

– Litéren tanítottam a gyakorló évemben. Azután sikeresen lettem a képesítő vizsgát. Tervem szerint jelentkeztem ezután a Képzőművészeti Főiskolára. A felvételi vizsga két hétig tartott volna. Két nap után jött az értesítés: édesapám meghalt. Azonnal hazamentem. Még egy évet tanítottam Litéren. Azután bevonultam katonának.

– Milyen hatást gyakorolt a honvédség festői álmaidra?

– Mezőtúrra kerültem. Elképzелhetetlen szerencsém volt. Talán fél év eltelte után hívatott Tulipánt József alezredes. Őt a magyar honvédség általam legjobban tisztelt főtisztjének tartom. Értelmes, hallatlanul emberséges személy. Ritkán találkozni ott hozzá hasonlóval. Akkor fölkinálta nekem a lehetőséget: berendeztet számomra egy műtermet, minden festői kelléket megvásárolnak. Az alkotásaim a honvédségé lesznek. Hadd lássanak a katonák szép képeket. Hihetetlen szabadságot kaptam. A munkámba nem szóltak bele. Szabadon mehettem művésztelepekre. Bejártam a városi képzőművész körbe, amelyet Csabai Vágner Jóska bácsi, a helyi festőművész vezetett. Akkor már elmúlt nyolcvan éves. Rendkívül barátságos, kedves ember. Néha kijött hozzám a laktanyába megnézni a képeimet. Tőle tanultam meg a monotípiát. Az ezredünk patronálta a Pusztabánrévei Állami Gazdaságot. Tulipánt alezredes elvtárs – akkor így kellett szólítani – elküldött hozzájuk, hogy készítsek nekik néhány képet. Két hétig ott voltam, festettem. Kitűnő ellátást kaptam. Állandó kimaradásom volt. Rendszeresen utazhattam Budapestre kiállításokat nézni. Havonta jöttem haza. Gyakrabban is tehettem volna, de Mezőtúr messze volt. Havonta nyolc képet kértek tőlem. Könnyen tudtam teljesíteni.

– Rendkívüli ember volt a pártfogód. Jó szemmel vette észre a tehetségedet. Volt bátorsága ilyen mértékben támogatni a művészi munkádat.

– Volt a fegyveres testületeknek kiállítása a fővárosban a Központi Tisztiklubban. Külön autóval vittük fel őt képeimet. Örömmel fogadták, díjat is kaptam. Örültem neki. A leszerelésem előtt egy hónappal Tulipánt alezredes bekereteztette a képeimet és Mezőtúron önálló kiállítást rendeztek belőle a művelődési házban. Nagyon sokan jöttek megnézni. Óriási sikerem volt. Tulipánt alezredes felajánlotta, hogy maradjak a honvédség állományában. Hadnagyi rangot kapok. Felvételi vizsga nélkül a Képzőművészeti Főiskolán tanulhatok. Az országban én leszek a negyedik hivatásos festője a honvédségnek. Tiszteltem ezt az embert. Nélküle elveszett volna két évem. Óriási lehetőséget villantott meg előttem. Az egyenruhás élet azonban nem az én világom. Némi töprengés után köszönettel elhárítottam. Azt mondta, megérti, de meg fogom bánni. Egy tanítóra ki figyel, nehezen fogok érvényesülni. Volt némi igazsága.

Aztán 1975-ben New Yorkban sétáltam. Akkor eszembe jutott, hogy oda nem jutottam volna el a katonai állományból.

– Mi történt veled a leszerelésed után?

– Királyszentistvánra kerültem. De még katonaként sikerrel felvételiztem a Pécsi Tanárképző Főiskola rajz-földrajz szakára. Kemény évek voltak ezek. Hetente jártam konzultációra, Székesfehérvárra. Ott egész nap rajzoltunk, festettünk. Jól felkészült tanárok vezették a foglalkozásokat: Ballagó Imre bácsi és M. Tóth István. Pécsen Kelle Sándor növendéke voltam. A második év végén államvizsgáztunk rajzból Pécsen, a főiskolán. A vizsgám során Platthy György tanszékvezető kihívott és gratulált. Kész művésznek nevezett a főiskolai tanárok előtt. Ez nagy elismerés volt. Bizony jólesett. A tanszéken év közben nagyon figyeltek ránk. Közben az iskolában helyt kellett állnom. Összevont 1-4. osztályt tanítottam. Erről a tanítóképzőben alig tanultunk valamit. A kultúrházat is igazgattam. Az első évben két színdarabot tanítottam be. A második évben két műsoros estet és egy színdarabot rendeztem. A falu sokféle gondjával kerestek meg. Fárasztó időszak volt. Ráadásul Ács József, a körzeti igazgatóm nagyon nehéz ember volt. Szinte mindenkivel akadt kisebb-nagyobb nézeteltérése. Én is összeszólkoztam vele. Ezzel betelt a pohár. Új munkahelyet kerestem. 1963-ban Balatonfőkajárra mentünk.

– Érdemes volt?

– A felső tagozatban tanítottam. Az iskolával nem volt bajom. Az anyagi helyzetünk azonban jelentősen romlott. Királyszentistvánon a fizetésemhez járult még iskolavezetési pótdíj, összevonási pótlék, túlóra, a kultúrház vezetéséért tiszteletdíj. Az ottani 2.000 Ft fizetésem helyett az új helyemen 1310 Ft-ot kaptam. De maradt időm a rendszeres festésre. 1966-ban önálló kiállításom nyílt Veszprémben. Két év múlva ugyanitt a Jankovich Művelődési Házban. Azóta talán 120 kiállítással büszkélkedhetek az ország különböző helyein: Budapesten, Egerben, Győrben, Balatonfüreden, Balatonalmádiban, Pápán, Tapolcán, Zircen, Koppenhágában, Gladsaxében és még sok helyen.

– Kik segítettek a festészetben előre haladni?

– Litéren gyakorló éves koromban a szerencsém összehozott Vágfalvi Ottóval. Egyszer délután a Baglyas telepnél festettem. Megállt mellettem valaki Dongó motorral: Vágfalvi Ottó. Egy darabig figyelt. Aztán kérdezi, hogy mit csinálok. Mondom, akvarellt festek. Dicsért, hogy egészen jó. Hívott a Fűzfőgyártelepi Művelődési Házba, ahol művészeti szakkört vezetett. Rendszeresen jártam oda. Nagyon sokat tanultam még Ballagó Imrétől, M. Tóth Istvántól. Velük jó barátságba is kerültem. Később Ballagó Imrével együtt szakfelügyelősökdünk.

– A segítőiden kívül a saját szorgalmad is kellett. Hiszen a hivatalos munkád mellett naponta rendszeresen rajzoltál, festettél.

– Azzal tisztában voltam, hogy a tehetség önmagában nem elég. Adottság van, ahhoz kitartás, szorgalom szükséges. Akkor van esély a színvonalas alkotáshoz. Az ember egy életen át tanulhat. Gyakorló évesen, katonaként sok kiállításon jártam. Ilyen alkalommal találkoztam a soproni Horváth Józseffel, aki hazánk legnagyobb akvarellistája volt. A Nemzeti Szalonban találkoztam vele a kiállításán. Megdöbbenettek a képei. Elbeszélgetett velem. Tanácsot kértem tőle. Szerinte a legnagyobb tanítómester a természet. Festés mellett figyelni, abból kapja az ember az élményeket. Míg élek, emlékszem rá. A Múcsarnokban Kohán Györggyel találkoztam. Később Győrben Tóvári Tóth Istvánnal sikerült megismerkednem. Emlékezetes marad számomra Győrben a Múcsarnokban rendezett kiállításom 1974-ben. Nagy sikerem volt. A kiállított ötven képemből negyvenet megvettek. A sikerem megismétlődött ugyanitt 1980-ban. A győri művésztelepen tíz nyarat töltöttem a város vendégeként. Az ottani kiállításaimon mindig megjelent Cziráki Lajos. Valószínűleg büszke volt rám, a tanítványára. Az egyik alkalommal odajött hozzám Csoknyay József, a Pápai Állami Tanítóképző egykori igazgatója. Elhívott hozzájuk. Nagy vacsorát kaptam. Késő éjszakáig jóízűen elbeszélgettünk. Nagyon jólesett ez a megtisztelő figyelem.

– Nemcsak önálló tárlataid voltak. Kollektív kiállításokon is szerepeltél.

– Már 1959-ben a megyei őszi tárlaton Veszprémben négy akvarelletemet kiállították. Ezt Vágfalvi Ottónak köszönhetem. Ide később is küldtem a képeimet. Egyik évben nagy meglepetésemre Barta László festményei mellett volt az enyém. Beszélgetett velem. Hívott, hogy látogassam meg Tihanyban. Akkoriban kissé nehezebb volt az utazás. Mire sort kerítettem volna rá, ő már Kőszegre költözött. Sajnáltam. Kedves emlék Csopakon Gulyás Jenő. Jó barátságban lettünk. Fontosak ezek az emberi kapcsolatok. Tanulást hordoznak. Minden mesteremtől igyekeztem megtanulni valamit. Arra azonban vigyáztam, hogy ne kerüljek a hatásuk alá, ne váljak egyikük epigonjává sem.

– Hogyan alakult közben az iskolai életed?

– Balatonfőkajáron öt évig tanítottam. Szerettem itt, de rossz körülmények között laktunk. 200 méterről hordtam a vizet. Három év múlva Borbás Lászlónak – a Veszprémi járás Művelődésügyi Osztálya vezetőjének – köszönhetően Balatonaligán lakást kaptunk. Sokkal jobb körülmények közé kerültünk. De két évig motorral visszajártam tanítani Kajárra télen, nyáron. Ez nem mindig volt kellemes élmény. 1968-tól Balatonvilágoson tanítottam, igazgatóhelyettes lettem két évig. Nagyon jó volt az iskola. Leginkább a Balaton miatt szerettem itt élni. A tó szerelmese voltam. Már korábban is a tó közelébe akartam kerülni. Festőként kifogyhatatlan élményt jelentett számomra. Tanítás után úsztunk jót kora tavasztól késő ősziig. 1969-ben megbíztak a Veszprémi járási Tanács Művelődésügyi Osztályán rajz szakfelügyelettel. Egy év múlva ugyanitt rajz és földrajz szakfelügyelettel.

– Innen is tovább vezetett az utad.

– 1971-ben hívtak a járási tanácshoz tanulmányi felügyelőnek. Elvállaltam, de kértem, hogy ne kelljen belépnem a pártba. Megígérték, nem is háborgattak velem. Aztán egyszer egy tanfolyamra akartak beiskoláztatni. Nagyon nehezen szántam rá magamat. De föl kellett mennem a járási pártbizottságra Hegedűs Józsefhez. Ott kiderült, hogy a tanfolyamon való részvétel feltétele a párttagság. Szerencsémre nem mehettem a továbbképzésre. Tíz évig dolgoztam itt. Szerettem a munkahelyemet, de sok munkám volt. Az osztály három tanulmányi felügyelői státusszal rendelkezett. Ebből ketten voltunk Zombolya Istvánnal. Őt nagyon szerettem. Sokat tanultam tőle. Sajnos, hamarosan meghalt. Egy évig az ő helyére sem jött senki. Vagyis három ember munkáját végeztem el. Nagy volt a járás. Szerettem a munkámat, eléggé változatosnak tartottam. Sok hasznos pedagógiai tapasztalatot szereztem. Ha iskolát látogattam, utána nem mentem vissza a hivatalba, hanem igyekeztem haza. Nyertem néhány órát a rajzolásnak, a festésnek.

– Mégis miért jöttél el onnan?

– Közzsájon forgott a járások megszűnése. Jókor jött Pintér Ferencné osztályvezető hívása a veszprémi városi művelődésügyi osztályra. Ott is tanulmányi felügyelő lettem. Két évig maradtam. Aztán elegendő lett a tanács munkából. Ismét szakfelügyelő lettem. Állományba a helyi 6. sz. Általános Iskolába kerültem. Egyik héten két napot, a másikon három napot töltöttem szakfelügyelői munkámmal. A többi napokon tanítottam. Szép időszakom volt. A látogatási területem: Ajka, Tapolca, Sümeg és ezek városkörnyéki iskolái. Sok értékes emberrel ismerkedtem meg. Ráadásul a festő számára a szép vidék fontos élményt jelentett.

– Mégis változtattál munkahelyet.

– Egy év után 1984-ben Kapor Károly igazgató és Vajna József igazgatóhelyettes hívott a Megyei Pedagógiai Intézetbe. A szakfelügyelők munkájának a koordinálása lett a feladat. Kapor Károlyt a legjobb munkahelyi vezetőmnek tartom ma is. Nem bántam meg a döntésemet. Azután 1990 környékén bizonytalanná vált az intézet léte. 1990-ben eredményesen megpályáztam a veszprémi Nagy László Általános Iskola – a korábbi 6. sz. Általános Iskola – igazgatói állását. A tantestület többségével ismertük egymást. Két kitűnő igazgatóhelyettest örököltem: Bánki Editet és Jáki Lajosné. Ezért nem volt nehéz a munkám. Nyugalomra törekedtem. Inkább többször dicsértem, mint elmarasztaltam. A dicséret után a legtöbb ember bizonyítani akarja, hogy méltó az elismerésre. Persze alkalomadtán szigorú intézkedést is kellett alkalmaznom.

– Korábban mentél nyugdíjba. Nem sajnálod?

– Nem. Alig vártam. Nem pályáztam újra. Dióssy László polgármester és Bors József alpolgármester nagyon kérték, hogy maradjak még. Legalább egy évig. Hajthatatlan voltam. Nem pályáztam, de egy évig beosztott tanárként tanítottam ott. Nem zavart az igazgatói beosztás után. A munkatársaim megértettek, készültem a nyugdíjra.

Festeni akartam. 1996-ban előnyugdíjas lettem. Fél éven át vállaltam a munkanélküli státuszt minimálbérrel. A festményeim árából behoztam a hiányzó pénzt.

– Tanítóttal középiskolában is.

– Puklics József, a Kállai Éva Gimnázium igazgatója kért fel. Kapor Károly elengedett. Óraadóként alkalmaztak heti egy napon hét órában. Szerettem tanítani a középiskolában is. Nem könnyebb és nem nehezebb az általános iskolánál, de más. Az osztályok létszáma 40 feletti volt. Megtaláltam a hangot a diákokkal. Emberileg közeledtem a gyerekekhez. Rendkívül jó kapcsolat alakult ki közöttünk. Ezt nagyon fontosnak tartom. Nem volt fegyvelmezési nehézségem. Nagyon fárasztó volt a hét tanóra egy nap alatt. Reggel hét órakor kezdtem művészettörténeti fakultációval. Sikerült a tanítványaimmal megérinteni, miért fontos térben látni, rajzolni tudni. Megértettük egymást. Ez képezte a sikeres munka alapját.

– Joggal emlegetnek a legjobb balatoni festők között.

– Már említettem, hogy nagyon szeretem a Balatont. Nem véletlenül élek a tó közelében tizennyolc éves korom óta. Csodálatos látványával nem tudok betelni. Naponta többször változik a színe, a hangulata. Ezt akarom a képeimen megörökíteni. A másik kedvenc tájam a Bakony. Szakfelügyelő koromban gyakran jártam arrafelé. Akkoriban a szabadban is festettem, de ma már nem. Vannak emberi alakokat ábrázoló képeim. Újabban absztrakt képeket is küldök a kiállításokra. A felsőrsi templom oldalkápolnájában Batthyány-Stratmann László, a papkeszi templomban Szent Imre, az ajka-csingervölgyi kápolnában IV. Károly alkotásom látható.

– Sokoldalúságot bizonyítja, hogy írtál is.

– A Megyei Pedagógiai Híradóban szakmai cikkeim jelentek meg. Később novellákat is írtam ugyanide, meg a Bakony-balatoni kalendáriumba, az Új Horizontba. Mesélő Bitva-part című önéletrajzi ihletésű, társadalmi korrajznak tekinthető regényem nagyobb lélegzetű munkám. Hasonló témájú novelláskötetem a Varázslat és kísértés. A prózaírást kirándulásnak tekintem. Nem tartom magam írónak. Ma már nem is írok. De sokat olvasok. Nagyon szeretem az irodalmat, de olvasok tudományos jellegű könyveket is.

– Életpályádra visszatekintve elégedett lehetsz. Elismert festő lettél, jó szívvel emlegetnek.

– Nem panaszkodom. A célkitűzésem, hogy festő legyek, elértem. Nem bántottak, nem támadtak. A kiállításaim sikeresek, de az élet kegyetlen volt hozzám, nem is tudom feldolgozni. Szeretek utazni, sokat jártam külföldön is: háromszor Kanadában, az Egyesült Államokban, Európában csak Portugáliában, Norvégiában és Svédországban nem jártam. Az idén nyáron a Skandináv-félszigetre készülök. Ezek az utak komoly élményt jelentenek.

– Milyen kitüntetésekert kaptál?

– 1972 Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1977 Veszprém Megyéért arany fokozat, 1981 Tanácsi Munkáért, 1989 Kiváló Dolgozó 1994 Kiemelkedő Művészeti és Pedagógiai Munkáért. Országos kiállításon kétszer I. díjjal, egyszer II. díjjal, egyszer különdíjjal jutalmaztak.

*

Az interjú készítésének időpontja 2010 márciusa volt. Fülöp Lajos festőművész, tanár, ny. iskolaigazgató 82 éves korában 2021. május 23-án elhunyt. Temetése május 29-én volt Balatonalmádiban, a vörösberényi temetőben.